

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ Η ΛΕΞΙΣ GREC

Ὁ κ. Ἰωάννης Φινό, διευθυντὴς τῆς παρισινῆς Revue des Revues, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἑστίας τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν :

Παρίσιοι, 29 Ἀπριλίου 1893.

Φίλε κύριε συνάδελφε,

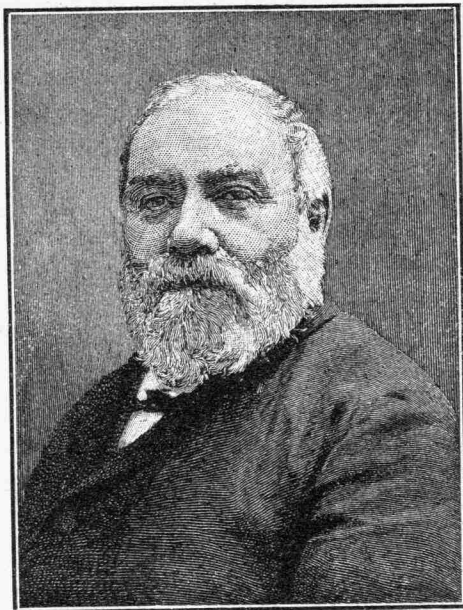
Εἰς τὸ τελευταῖόν μας τεύχος ὑπὸ τὸν κοινὸν τίτλον « Tribune de la Revue des Revues » δημοσιεύομεν ἄρθρον, τὸ ὁποῖον ἐλπίζομεν ὅτι θὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον σας. Μόλις ἐμφανισθέν, προὐκάλεσεν ἐν τῷ παρισινῷ τύπῳ πληθύν γυνωμῶν παρὰ τῶν ἐξοχωτέρων μας λογίων, οἵτινες ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκφράζουν ἰδέας πολλῆς προσοχῆς ἀξίας. Σὺς στέλλομεν διὰ τοῦ αὐτοῦ ταχυδρομείου καὶ ἐν ἄρθρον τοῦ Φραγκίσκου Σαρσαί, τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ νὰ σας δώσῃ ἀφορμὴν νὰ γράψετε καὶ σεῖς κανὲν ἄρθρον. Ἄν συμφωνήτε μὲ τὴν γνώμην αὐτήν, λάβετε τὴν καλωσύνην νὰ μας στείλετε τὸ φυλλάδιον τοῦ λαμπροῦ σας περιοδικοῦ, ἐν ᾧ θὰ δημοσιευθῇ τὸ ἄρθρον, τὸ ὁποῖον θὰ πραγματοποιεῖται τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον. Θὰ το στείλωμεν εἰς τὸν κ. Σαρσαί καὶ εἰς πολλοὺς ἄλλους συγγραφεῖς.

Ἐλπίζομεν ὅτι, ἀνακινουμένου σήμερον τοῦ ζητήματος τούτου, θὰ μας βοηθήσετε νὰ ἐξαλείψωμεν ἐκ τῆς γλώσσης μας λέξιν προσβάλλουσαν τὴν ἐθνικὴν σας φιλοτιμίαν, χάριν τοῦ ὁποίου θὰ κάμωμεν μέγαν ἀγῶνα εἰς τὴν Revue des Revues.

Δέξασθε, φίλε κύριε συνάδελφε, τὴν ἔκφρασιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξικρέτου ὑπολήψεώς μου.

JEAN FINOT

Τὸ ἄρθρον τοῦ Σαρσαί, περὶ τῆς λέξεως Grec, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετὰ τόσον εὐγενοῦς σπουδῆς ἐφίστα τὴν προσοχὴν μας ὁ Γάλλος συνάδελφος, ἐγράφη ἐν τῇ ἐφημερίδι Γαλλία τῆς 29 Ἀπριλίου καὶ εἶνε ἀπάντησις εἰς ἐπιστολὴν τινα τοῦ κ. Α. Κλαμαδᾶ, νεαροῦ ἑλλήνου φοιτητοῦ τῆς Νομικῆς ἐν Παρίσις, ἐπιστολὴν διαμαρτυρήσεως, πλήρη εὐρυίας καὶ ἄλλοις πατριωτικοῦ, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ Revue des Revues. Ὑπὸ τῆς διευθύνσεως τοῦ περιοδικοῦ τούτου προεκλήθη ἡ ἐπ' αὐτῆς γνώμη τοῦ πολυγραφεωτάτου καὶ αὐθεντικωτάτου τῶν συγγρόνων Γάλλων χρονογράφου καὶ κριτικῶν, δυναμένου ὡς ἐκ τῆς δημοτικότητός του νὰ σκίσῃ πολλὴν ἐπιρροὴν εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἄρσεως τῆς ἀτιμωτικῆς σημασίας εἰς τὴν περίεπεσεν ἡ λέξις Grec καὶ τῆς ἀντικαταστάσεως αὐτῆς δι' ἄλλης, μὴ προσβαλλούσης ἔθνος φίλον καὶ ὄχι ἄξιον τῆς ὕβρεως. Δέχεται τὴν πρόσκλησιν ὁ εὐγενὴς γαλάτης καὶ συνηγορεῖ ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης, ὡς ἔπραξε καὶ ἄλλοτε, ὅτε ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ ἀνεκινήθη τὸ ἴδιον ζήτημα. Καὶ ἀνεκινήθη πολλάκις μέχρι τοῦδε. Ἐκαστος τῶν ἐν Παρίσις ἐλλήνων σπουδαστῶν συναίσθάνεται τὴν ὑποχρέωσιν νὰ γράψῃ μίαν καὶ ἐπιστολὴν διαμαρτυρήσεως ἢ νὰ προσκαλέσῃ εἰς μονομαχίαν ἓνα καὶ δημοσιογράφον, μεταχειρισθέντα τὴν λέξιν grec μὲ τὴν σημασίαν τοῦ κλέπτοντος εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον. Διὰ τοῦτο τὰ γραφέντα ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ περὶ τῆς λέξεως εἶνε πολλά, ἑναυλοὶ δ' ἐτι παραμένουν εἰς τὰ ὦτα τῶν εὐγνωμονούντων Ἑλλήνων αἱ θερμαὶ λέξεις διὰ τῶν ὁποίων πρό τινων ἐτῶν ὁ κ. Κλαρετὶ ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικήματος τῶν συμπολιτῶν του. Ταῦτα ὑπενθυμίζων πρὸς τὸν κ. Κλαμαδᾶν ὁ Σαρ-

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΑΡΣΑΙ

σαί, λέγει ὅτι οἱ ἀγῶνες τῶν γάλλων λογίων προηγήθησαν τῶν παραπόνων τῶν καὶ ὅτι ὑπάρχει ἤδη μέγας ἀριθμὸς ἐξ αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε μεταχειρίζονται ἐν τῷ τύπῳ τὴν λέξιν grec ἐν τοιαύτῃ συνεκδοχῇ καὶ οἱ ὁποῖοι παρεδέχθησαν ἀντ' αὐτῆς τὴν λέξιν philosophe ἐκ τῆς διαλέκτου τῶν λωποδυτῶν. «Θά μας ἦτο ἴσως εὐκολώτερον, παρατηρεῖ ὁ Σαρσαί, νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ὄρον tricheur, τὸν ὁποῖον μᾶς παρέχει ἡ κλασικὴ γλῶσσα. Ἄλλ' οὐδέποτε θὰ ἐδυνάμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν εἰς τὸ κοινὸν τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ταύτην λέξιν ἐπιστροφήν. Πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς λέξεως grec, εἰσελθούσης ἤδη εἰς τὴν λαλουμένην, ἔπρεπε νὰ εὐρεθῇ λέξις νεωτέρα, ζῶσα. Ἡ ἐκλογὴ τῆς λέξεως philosophe μού φαίνεται διὰ τοῦτο ἐπιτυχής· ὑπάρχει τι τὸ ἐκτάκτως ζωηρόν καὶ δηκτικόν ἐν τῇ ἀντιθέσει τῆς νέας σημασίας, τὴν ὁποίαν προσέδωκεν εἰς τὴν λέξιν ἡ διάλεκτος τῶν χαρτοπαικτῶν, πρὸς τὴν παλαιάν, τὴν ἀπορρέουσαν ἐκ τοῦ σεβαστοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας. Ἐπιμένω λοιπὸν εἰς τὴν λέξιν philosophe καὶ παρακαλῶ ὅλους μου τοὺς ἀναγνώστας νὰ κάμνουν ὅπως ἡμεῖς. Ἐὰν ἐξορίσουν ἐκ τῆς κοινῆς οὐμιλίας τὴν λέξιν grec δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ περιπέσῃ αὕτη εἰς ἀχρησίαν, θὰ εὐχαριστήσωμεν δὲ οὕτω λαόν, ὁ ὁποῖος ἀνέκαθεν ἐξεδήλωσε κάποιαν ἀνησυχίαν, βλέπων ὅτι τὸ νομὰ του προσέλαθε παρ' ἡμῖν σημασίαν ὑβριστικὴν».

Ἄλλοτε πρὸς Ἑλληνα παραπονεθέντα ὁμοίως, ὁ Σαρσαί προσεπάθησε νὰ ποδείξῃ ἐτυμολογικῶς ὅτι ἡ μετὰπτωσις τῆς σημασίας τῆς λέξεως grec δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν ἐθνικὸν χαρακτήρα τῶν ἐλλήνων, οὐδ' ἀπετέλει τὸν ἐλάχιστον κατ' αὐτοῦ ὑπαινιγμόν. Εἰς τὰς Σοφὰς Γυναικὰς τοῦ Μολιέρου, ὅταν αἱ κυρίαὶ αὐταὶ μανθάνουν ὅτι ὁ Βᾶδιος ἤξευρε ἑλληνικά,

«Ma soeur, il sait du grec !» ἀνακράζει ἡ Ἀρμάνδη μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἐξ ἔρωτος πρὸς τὰ ἑλληνικά, ἀσπάζονται καὶ αἱ δύο τὸν